

BUGUNGI KUNDA INSON ORGANIZMIDA YUZ BERADIGAN PROSTATIT KASALLIKLARNING SABABLARI, TURLARI, BELGILARI VA DAVOLASH USULLARI

Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali davolash fakulteti talabasi

Kilichev Jasurbek Fayzullayevich

Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali davolash fakulteti talabasi

Qobulov Boburbek Dilshodbek o'g'li

Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali davolash fakulteti talabasi

Ahatov Mahmud Xolto'rayevich

Annotatsiya: *Bugungi kunda inson organizmida uchraydigan turli xil prostatic jarayonlar inson organizmiga juda ham salbiy tasir ko'rsatib kelmoqda. Prostatit kasalligi bu qanday kasallik? Bosh og'rishimi, ko'ngilaynishimi yoki oshqozon og'rish. Bu kasallikni qanday oldini olsak bo'ladi? Kasallikni oldini olish uchun qancha mablag' va qancha vaqt ketadi bu savollarga hamma javobni manashu maqoladan olsak bo'ladi.*

Kalit so'zlar: *Prostatit, Prostatitning sabablari, Prostata bezi funksiyasi, Prostatitni boshlanishi, Turlari, Surunkali prostatit, Profilaktikasi*

Maqsadi: Prostatit kasalligini oldini olish va davolash.

Kirish: Prostatit — prostata bezining yallig'lanishidir. Prostata bezi erkak jinsiy a'zolarining ikkinchi darajali qismidir. Bez qovuq ostida, uning bo'yni atrofida joylashgan. Siydik chiqarish kanali (uretra) prostatadan o'tadi, ya'ni prostata siydik chiqarish nayini o'rab turadi. Aynan shu sababli, prostata kattalashganida, siydik yo'llarini siqib qo'yadi va siydik o'tishiga to'sqinlik qiladi.

35 yoshdan oshgan erkaklarda prostata kattalashishi tez-tez kuzatiladi. Bu odatiy hodisa. 50 yoshdan katta erkaklarda kasallik siydik-tanosil tizimi faoliyatining buzilishi oqibati hisoblanadi, ya'ni prostata bezining yallig'lanishi natijasida. Yodda tutish kerak, prostata bezi qancha kattalashsa, siydik shuncha ko'proq to'siladi va shu tariqa organizm tobora siydik bilan zaharlanib boradi. Kasallik yetarlicha keng tarqalgan va jinsiy yetuk erkaklarning 80 foizidan ko'prog'ida tashxis qo'yilgan, ularning qariyb 30 foizi 20 dan 40 yoshgacha bo'lgan yosh guruhida aniqlangan. Agar biz statistik tadqiqotlarga murojaat qiladigan bo'lsak, har 10 ta bemorda prostatit aniqlanadi.

• **Prostatitning sabablari:** Prostatitning asosiy sababi qon aylanishining buzilishi bo'lib, bu prostata bezining kattalashishiga olib keladi. Qon aylanishi buzilishining sababi esa — o'troq va kamharakat hayot tarzi, shuningdek, katta vazn. Prostatitning yana bir sababi infeksiya tushishidir. Ko'pincha infeksiya gonoreya yoki uretrit natijasida tushadi, kamroq holatlarda — angina, gripp, sil kasalligining asoratlari natijasida. Prostataning bakterial tabiatli yallig'lanishi prostata beziga bakterial kontragentlarning qon, limfa, himoyalanmagan jinsiy aloqa orqali tushganida boshlanadi, boshqacha so'z bilan aytganda organizmning biologik suyuqliklari bilan o'tgach. Odam terisida doimiy ravishda

mavjud bo'lgan turli mikroorganizmlar, hatto qorin bo'shlig'i a'zolaridagi, masalan, ichakda, muayyan sharoitlarda kasallik rivojlanishiga sabab bo'lishi mumkin. Kichik tos a'zolari va yumshoq to'qimalarining jarohatlari, ularning qon aylanishi buzilishi ko'pincha prostatitga olib keladi. Qoida tariqasida, bu ko'pincha kasbiy xavf-xatarlar bilan bog'liq bo'lgan haydovchilarga tegishlidir — doimiy vibratsiya, silkinish, mushaklarga ortiqcha yuk tushishi. Shuningdek kasallikning rivojlanishiga tez-tez sovqotish va kam jismoniy faoliyat, surunkali siydik-tanosil kasalliklari yoki gormonal muvozanat buzilishi, siydik tutilishi va nomuntazam jinsiy hayot ham hissa qo'shadi. To'g'ri ichakda yoki siydik chiqarish kanalida mavjud yallig'lanish ko'pincha prostata bezining ikkilamchi infeksiyalanishiga sabab bo'ladi. Prostatitning sabablari orasida urologik infeksiyalar va ba'zi boshdan kechirilgan venerologik kasalliklari, masalan, gonoreya yoki uretrit ham bor. [Bronxit](#), [tonzillit](#), davolanmagan [tish kariesi](#) kabi surunkali kasalliklar ham bu kasallikni keltirib chiqarishi mumkin. Ushbu kasallikning rivojlanishida immunitet tizimining roli ham mavjud. Chunki zararli odatlar, hissiy tashvishlar, to'yib ovqatlanmaslik, jismoniy charchoq natijasida immunitet zailashadi va inson organizmi turli xil infeksiyon agentlarga qarshi kurashishga qiynaladi, shu jumladan prostata bezi yallig'lanishini chiqaradiganlarga ham.

Prostata bezi funksiyalari:

1. Sperma bir qismini tashkil qiladigan suyuqlik ishlab chiqaradi
2. Testasteronni uning faol shakli digidrotesteronga aylantiradi
3. Qovuq bo'yni mushaklari bilan birgalikda ichki sfinkterini hosil qiladi bu o'z o'rnida siyish jarayonini boshqaradi.
4. Organizm hissiyotini boshqarishda ishtirok etadi

Prostatitni belgilari (boshlanishi): O'tkir prostatitning belgilari tana haroratining ko'tarilishi va tez-tez siyish bo'lib, siydik chiqarish achishish va zaif bosim bilan kechadi. Bundan tashqari, prostatitning belgilari — defekatsiya paytida to'g'ri ichakdagi og'riq va oraliqdagi noqulaylik hissi bo'lishi mumkin. Yiringli yallig'lanish bosqichida, abstsess o'z-o'zidan yorilishi va siydik yoki to'g'ri ichakdan yiring chiqishi ehtimoldan yiroq emas.

Surunkali prostatit belgilari uretra va oraliqdagi achishish, defakatsiya yoki siyish oxirida yiring ajralishi, organizmning tez charchashi va ta'sirlanishi kabi namoyon bo'ladi. Prostatitda qiynalib siyish juda xavflidir, u o'z vaqtida davolanmasa, siydikni o'tkir ushlanib qolishiga olib kelishi mumkin. Erkaklar jinsiy qiziqishning to'liq yoki qisman yo'qolishi, tez urug' chiqarish, ba'zan kechalari og'riqli, uzoq muddatli erektsiya kabi prostatit rivojlanishining bilvosita belgilarini e'tiborsiz qoldirmasliklari kerak. Bu alomatlarining barchasi hali asoratlanmagan va nisbatan oson davolansa bo'ladigan bosqichdagi prostata bezining yallig'lanishi uchun xosdir. Agar mutaxassis bo'lmagan kishilar uchun ham ma'lum bo'ladigan namoyonlar haqida gapiradigan bo'lsak, ko'p hollarda, bemorlar ertalab uretradan shaffof va ba'zan yiringli ajralmalar chiqishi va siydikda oq nuqtachalar va tolalar aniqlanishini qayd qilishadi.

Prostatit turlari: Bakterial prostatit- Prostata bezini kasallik keltirib chiqaruvchi mikroorganizmlar: **Ichak tayoqchasi, ko'k yiring tayoqchasi, protey, klebsella, tillarang stafilakokk.**

Bu bakteriyalarning ko'pchiligi- inson organizmining normal mikroflorasi bo'lib, ular ichakda va terida yashaydi. Bu bakteriyalar prostate bezining tarkibiga kirib olgach yallig'lanish keltirib chiqaradi va inson organizmiga juda katta salbiy tasir olib klisi mumkin. Ko'pincha bu bakteriyalar prostate beziga qovuq va siydik kanali orqali, ichaklardan qon tomirlar orqali kirishi mumkin.

Surunkali shakl. O'tkir shaklidan farqli o'laroq, surunkali prostatit alomatlarisiz tabiatga ega va latent kechadi (ya'ni, sezilari xarakterli belgilarsiz holda). Klinik tasvir ko'pincha xira bo'ladi, bemorlar jiddiy bezovtalikka yetarli e'tibor bermaydilar va shifokorga murojaat qilish zarur emas deb hisoblashadi, prostatit alomatlarini prostata bezi adenomasi bilan adashtirishadi. Ushbu ikki kasallikni davolash tamoyillari mutlaqo farq qiladi, shuningdek asoratlari va oqibatlar ham. Ko'pincha, o'zini yomon his qilish, jinsiy quvvat bilan bog'liq muammolar va erkakning asabiyligi charchoq va dam olmaslikka yo'yiladi, ya'ni kishi kasal ekanligi va tibbiy yordamga muhtojligini tan olmaydi. Ushbu kasallikning o'z vaqtida aniqlanishida muhim ahamiyatga ega bo'lgan har yillik profilaktik tekshiruvlar kasallikni dastlabki bosqichlarda tashxislash imkonini beradi. Yallig'lanish jarayonining surunkali shakli oraliq, chov va qov sohasida yaqqol sezilmaydigan, tezda o'tib ketadigan og'riqlar bilan namyon bo'ladi. Odatda jinsiy aloqaning davomiyligi o'zgaradi, u uzayishi yoki aksincha, kamayishi mumkin, jinsiy hissiyotlarning yorqinligi ham o'zgaradi. Siydik chiqarish kanalidan ajralmalar chiqishi kuzatiladi, ayniqsa ertalablar, yoki siydikda oq-oq moddalar bo'lishi qayq qilinadi. Yallig'lanish jarayoni siydik chiqarish kanali bo'shlig'ining siqilib qolishga olib kelishi tufayli siydik chiqarish buzilishlari sodir bo'ladi va erkaklar birinchi o'rinda bunga ahamiyat berishlari kerak: siydik oqimi zaif bo'ladi, tomchilab chiqishi kuzatiladi va siydik chiqarish boshi yoki oxirida qiyinchiliklar yuzaga kelishi mumkin. Ko'pgina bemorlar siydik pufagining to'liq bo'shalmasligi yoki siydikning nazoratsiz oqishini kuzatishganini qayd qilishadi. Yallig'lanish jarayoni nerv oxirlariga qo'zg'atuvchi ta'sir ko'rsatadi va natijada tez-tez siydik chiqarishga chaqiriqlar yuzaga keladi, ayniqsa kechqurun, bunda siydik chiqarish kichik miqdorlarda bo'ladi. Bu alomatlar patologik jarayonning rivojlanishi haqida gapiradi va darhol shifokorga murojaat qilishni talab qiladi. Faqatgina mutaxassis to'g'ri tashxis qo'yishi va kerakli davolanishni belgilashi mumkin. Afsuski, bu alomatlar ortida prostata saratoni kabi dahshatli kasallik yashiringan bo'lishi ham mumkin. Prostata bezining yallig'lanish jarayoni o'z vaqtida davolay boshlansa, jinsiy sohada sezilarli buzilishiga olib kelmaydi. Biroq, davolash bo'lmasa, ko'pincha reproduktiv yoshdagi erkaklarda jinsiy istakning yo'qolishi va bepustlik rivojlanadi. Davolanilmagan prostatitning asoratlari orasida tez-tez uchrab turadiganlari siydik yo'li ikkilamchi infeksiyalari va buyrak yetishmovchiligi rivojlanishidir. Qovuq toshlari va siydikning ushlanib qolishi ham undan kamroq xavfli emas. Kasallik rivojlanadi va siydik pufagini qamrab oladi — qon aylanish yomonlashishi tufayli siydik

ajralishi buziladi va devorlarining sklerozlanishi sodir bo'ldi, bu patologik o'zgarishlar tiklanmas hisoblanadi.

Prostatit kasalligi profilaktikasi Agar bemor vaqtida shifokorga murojaat etmasa, keyinchalik prostata bezida yiringlash paydo bo'lishi mumkin. Bunday hollarda tana harorati 39-40 darajagacha ko'tarilib, siydik yo'llarida qattiq og'riq seziladi.

Shuni unutmaslik kerakki, kasallikning surunkali turi murakkab kechishi bilan xavflidir. Bu kasallik ko'p yillar mobaynida inson tanasida yashirin kechgani bois o'zini sezdirmaydi. Shuning uchun ham ko'p erkaklar o'zlarida prostata bezi borligini bilishmaydi. Vaqt o'tgan sari bezning yallig'lanishi hisobiga vaziyat yanada murakkablashib boraveradi. Erkak organizmida kechayotgan bu jarayon keyinchalik siydik yo'liga o'tib, quyidagi kasalliklarni keltirib chiqarishi mumkin:

- ✓ [sistit](#) (qovuqning yallig'lanishi);
- ✓ piyelonefrit (buyrak va buyrak jomchasi
- ✓ shilliq pardasining yuqoridan pastga qon
- ✓ orqali tushuvchi yoki pastdan siydik yo'lidan yuqoriga ko'tariluvchi
- ✓ infeksiya orqali yallig'lanishi);
- ✓ vezikulit (urug' pufakchalarining yallig'lanishi);
- ✓ epididimoorxit (moyaklar va ularning ortiqlari (pridatkalari)ning yallig'lanishi).

O'TKIR VA SURUNKALI PROSTATITNI DAVOLASH

Prostatit kasalligi uzoq vaqtlardan buyon ma'lum va har qanday yoshdagi erkaklar orasida keng tarqalgan bo'lsa-da, uni davolash qiyin bo'lishi mumkin. O'tkir prostatitni davolashda odatda hech qanday qiyinchiliklar tug'ilmaydi, biroq surunkali prostatitni har doim ham tuzatishning imkoni bo'lmaydi. Olimlarning prostata bezining surunkali yallig'lanishini qanday davolash kerakligi haqida ko'plab nuqtai nazarlari mavjud.

Biroq, quyidagi paragraflarda mutaxassislar o'rtasida kelishmovchiliklar mavjud emas:

- ✓ Davolash samaradorligi bevosita o'z vaqtida boshlanishiga bog'liq;
- ✓ Davolash alohida bemorning barcha o'ziga xos sog'liq holatlarini inobatga olgan holda kompleks tarzda amalga oshirilishi kerak. Patologiyaning rivojlanishga olib kelgan sababni aniqlash juda muhimdir;
- ✓ Hech qanday yagona dori-darmon va davolash usullari yo'q. Birinchi bemorga yordam bergan narsa ikkinchisiga zarar yetkazishi mumkin;
- ✓ Mustaqil ravishda tashxis qo'yish va davolanish qat'iyon taqiqlanadi.

Prostatit kasalligini davolashning zamonaviy usullari

Hozirgi kunga kelib, prostatitdan aziyat chekayotgan bemorlar og'riqsiz va samarali davolash usullari yordamida shifo topmoqdalar. Buning uchun avval ularni quyidagi tekshiruvlardan o'tkazish lozim:

- kompyuter orqali skaner qilish;
- uch tomonlama ultratovush tashxisi;

- Immunofermentli muolaja – [PSA](#) (prostata maxsus antigeni).

• Bemorning yakuniy natijalarini o'rganib chiqqach, unga prostatit, adenoma, ya'ni giperplaziya (bez to'qimadan vujudga kelgan o'sma) yoki prostata bezi saratoni deb aniq tashxis qo'yish mumkin.

Xulosa: Ushbu kasallik tashxisi qo'yilgan bemorlarning tushkunlikka tushishlariga hojat yo'q. Chunki olimlar allaqachon bunday bemorlarning dardiga ham shifo topish usulini ishlab chiqishgan. Prostata bezi saratoni kasalligini boshlang'ich davrida davolash ijobiy natija beradi. Lekin xavfli o'sma hujayralarining boshlang'ich o'chog'idan boshqa a'zolarga qon yoki lifa oqimi bilan o'tishi natijasida hosil bo'ladigan ikkilamchi o'sma (metastaz) paydo bo'lgan bo'lsa, kasallikni davolash mushkul kechadi. Shuning uchun erkaklarga vaqti-vaqti bilan shifokor ko'rigidan o'tib turishni maslahat beraman.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. <https://avitsenna.uz/>
2. <https://mymedic.uz/kasalliklar/urologiya/prostatit>
3. [Prostatit kasalligining sabablari, belgilari va turlari – DNK.UZ surgery.med.tma.uz](#)